

Evangelisk-luthersk religion 24.3.2020

Provet hölls undantagsvis den 17 mars 2020

Slutgiltiga beskrivningar av goda svar 12.5.2020

Tabellen i denna fil (på sidan 5) är inte nödvändigtvis fullkomligt tillgänglig för till exempel användare av skärmläsningssystem.

Grunderna enligt vilka bedömningen gjorts framkommer i de slutgiltiga beskrivningarna av goda svar. Uppgiften om hur bedömningsgrunderna tillämpats på examinandens provprestation utgörs av de poäng som examinanden fått för sin provprestation, de slutgiltiga beskrivningarna av goda svar och de föreskrifter gällande bedömningen som nämnden gett i sina föreskrifter och anvisningar. De slutgiltiga beskrivningarna av goda svar innehåller och beskriver inte nödvändigtvis alla godkända svarsalternativ eller alla godkända detaljer i ett godkänt svar. Eventuella bedömningsmarkeringar i provprestationerna anses vara jämfällbara med anteckningar och sålunda ger de, eller avsaknaden av markeringar, inte direkta uppgifter om hur bedömningsgrunderna tillämpats på provprestationen.

Religionsundervisningens centrala uppgift är att stödja den studerandes allmänbildning i fråga om religioner och livsåskådningar. I den evangelisk-lutherska religionsundervisningen gör man sig förtrogen med lutherdomen och andra former av kristendom, övriga religioner samt religion och religionslöshet som fenomen. Man granskar religionerna som en del av kulturen, kulturtraditionen och samhället samt individens och samfundets liv.

Provet i religion innefattar nio uppgifter, av vilka examinanden bör besvara fem. Provet omfattar två delar. Del I består av sex uppgifter. Varje uppgift ger 0–20 poäng. Del II består av tre uppgifter som ger 0–30 poäng per uppgift. Av uppgifterna i del I kan man besvara tre, fyra eller fem, av uppgifterna i del II högst två. Det maximala antalet poäng i provet är 120. För att nå detta poängantal måste examinanden besvara tre uppgifter i del I och två uppgifter i del II.

Provet innehåller uppgifter av olika karaktär och svårighetsgrad. En del av uppgifterna förutsätter ett koncentrerat och kort svar, en del att man behärskar stora ämnesområden och svarar i essäform. Uppgifterna kan innehålla material som texter, bilder, videor, kartor, diagram, figurer och statistik. Innehållet i materialet bör utnyttjas, tillämpas och bedömas på ett sakligt sätt. Om en uppgift har material bör man i regel hänvisa till det i svaret. Uppgifterna kan innehålla begränsningar i fråga om teckenmängd. I detta fall är det fråga om den rekommenderade maximilängden för svaret. Då sänks inte poängen för svaret om

teckenmängden underskrids, ifall sakinnehållet är tillräckligt och framställningen tydlig. En stor överskridning av teckenmängden sänker poängen på det sätt som för varje uppgift anges i beskrivningarna av goda svar.

I provet i religion bedöms examinandens faktakunskaper, hantering av informationen och framställningsätt. I fråga om faktakunskaper bedöms examinandens kännedom om sakinnehållet i lärokursen i religion och den centrala begreppsapparaten som berör religioner och livsåskådningar. I svaren bedöms också hur innehållet i svaret motsvarar uppgiften och hur väl avgränsat svaret är. I alla uppgifter är utgångspunkten för bedömningen att svaret motsvarar uppgiften. Om uppgiften förutsätter till exempel jämförelse, fästs också vikt vid det i bedömningen. En stor faktamängd är inte till fördel om fakta är oväsentliga för uppgiften. Sakfel och en felaktig användning av begrepp sänker poängen.

I fråga om hanteringen av informationen bedöms examinandens förmåga att presentera, analysera, bedöma och tillämpa kunskap om religioner och livsåskådningar. Uppmärksamhet fästs särskilt vid hur övertygande de framförda synpunkterna är, hur de motiveras och hur ämnet problematiseras. Ett lyckat svar visar att examinanden självständigt behärskar sin kunskap om religioner och livsåskådningar och kan utveckla den utifrån tidigare erhållna fakta och behandla religionsfrågor på ett analytiskt sätt ur flera olika synvinklar. Dessutom är fakta, motiverade ställningstaganden och åsikter klart avskilda från varandra.

I fråga om framställningsättet bedöms svarets konsekvens, helhet och stilistiska smidighet. Flytande och vårdad svensk sakprosa värderas i svaret. Uppprepningar och ett otydligt eller oredigt framställningsätt sänker poängen.

I fråga om faktakunskaper presenteras de mer detaljerade kriterierna separat för de olika uppgifterna. Beskrivningen av goda svar är inriktad på två nivåer: ett gott svar, som motsvarar cirka 50 procent av hela poängtalet, och ett berömligt svar, som avser cirka 80 procent av poängtalet. I uppgifter med många delar fastställs poängen separat för de olika delarna, ifall inte annat sägs i uppgiften. Ifall uppgiften består av ovanligt många delar ges särskilda direktiv för poängsättningen. I fråga om omfattande essäuppgifter är beskrivningarna av ett gott svar alltid endast riktgivande. De innehåller i första hand element som är centrala i gymnasiekurserna, men utöver dem kan examinandernas svar innehålla andra väsentliga aspekter.

Allmänt taget är ytterligheterna i fråga om faktakunskaper svar som över huvud taget inte innehåller fakta och begrepp som är väsentliga för ämnesområdet, och svar som visar en utmärkt behärskning av ämnesområdet. Utmärkande för det sistnämnda är till exempel att de begrepp som är väsentliga för

ämnesområdet har använts på ett sakkunnigt och naturligt sätt och att de fakta som presenteras i svaret är mångsidiga och precisa. Mellan dessa ytterligheter ligger ett så kallat gott svar, som innehåller en del väsentliga aspekter på ämnesområdet och där användningen och definitionen av begreppen i huvudsak är sakliga. Ett sådant svar kan också innehålla enstaka sakfel.

I allmänhet följer faktakunskaperna, hanteringen av informationen och framställningssättet varandra åt, eftersom gestaltning av fakta som är väsentliga för helheten, användning av relevanta begrepp, konsekvens i argumentationen och stilistisk smidighet hör ihop. Nedan ges allmänna riktlinjer som åskådliggör olika faktorer som bör beaktas vid bedömningen av i första hand hanteringen av informationen och framställningssättet.

De svaga svaren är stilistiskt oklara, ostrukturerade och besvarar uppgiften endast delvis eller inte alls. I sådana svar utnyttjar man inte materialet och framförda synpunkter motiveras inte vederhäftigt. Sådana svar ger i regel under en fjärdedel av hela poängtalet.

Under hälften av hela poängtalet ger också sådana svar som presenterar ett eller flera fakta och begrepp som är väsentliga för ämnet men som är ostrukturerade och stilistiskt oklara. Sådana svar kan också innehålla upprepningar, överdrifter, ohållbara motiveringar och uppräknings.

Ett gott svar motsvarar i bedömningen cirka hälften av hela poängtalet. Ett sådant svar besvarar i huvudsak uppgiften och innehåller flera väsentliga fakta och synpunkter på ämnet. Examinanden har åtminstone till vissa delar utnyttjat det material som hör till uppgiften och svaret innehåller tillämpning och utveckling av fakta. Svaret visar en strävan att strukturera och motivera. Svaret kan ändå delvis vara ostrukturerat och uppräknande och motiveringarna kan vara ytliga.

Ett berömligt svar motsvarar cirka 80 procent av hela poängtalet. I ett sådant svar har examinandan lyckats skapa en konsekvent helhet av flera fakta och synpunkter som är väsentliga för ämnet. Svaret motsvarar uppgiften och språket är vårdat. De motiveringar som framförs är tydliga och mångsidiga och fakta tillämpas och analyseras trovärdigt.

Svar som når de allra högsta poängen utmärks utöver de nämnda aspekterna av en djup förståelse av ämnesområdet och en förmåga att sätta in fakta i större sammanhang. Examinanden har utnyttjat material som hör till uppgiften på ett insiktsfullt sätt och relaterat olika delar av materialet till varandra. Svaren utgör

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

välunderbyggda helheter stödda av argumentation. De kan också innehålla fyndiga och överraskande synpunkter och öppningar mot alternativa sätt att närma sig problemet.

Bedömning av studentexamensprovet i religion

Poängtal	under 25 %	25–50 %	50 %, gott svar	80 %, berömligt svar	över 80 %
Faktakunskaper: Det som bedöms är kunskap om faktainnehållet enligt läroplanen, korrekt och precis användning av begrepp, överensstämmelse mellan innehåll och uppgift samt avgränsning av svaret.	Svaret innehåller väldigt lite eller ingen för ämnesområdet relevant kunskap och väldigt få eller inga för ämnesområdet relevanta begrepp.	Ett eller flera för ämnesområdet relevanta fakta och begrepp presenteras i svaret.	Svaret innehåller flera för ämnesområdet relevanta fakta, användningen och definitionerna av begrepp är huvudsakligen korrekta. Svaret kan innehålla enstaka faktafel (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar).	Svaret visar berömliga insikter i ämnesområdet; begrepp används sakkunnigt och naturligt, och de kunskaper som presenteras i svaret är mångsidiga och exakta (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar).	Svaret visar en djuplodande förståelse av ämnesområdet och en förmåga att koppla kunskapen till vidare sammanhang.
Hantering och presentation av kunskap: Examinandens förmåga att presentera, analysera, utvärdera och tillämpa kunskap bedöms; presentationen bedöms med tanke på svarets följdriktighet, enhetlighet och stilistiska smidighet.	Svaret är stilistiskt osammanhängande och ostrukturerat. Det motsvarar endast delvis eller inte alls uppgiften. Uppgiftens material har inte utnyttjats och de framlagda ståndpunkterna har inte motiverats adekvat.	Svaret är ostrukturerat och stilistiskt osammanhängande. Det kan innehålla upprepningar, överdrifter, icke-trovärdiga motiveringar och vara katalogartat.	Svaret motsvarar huvudsakligen uppgiften. I svaret presenteras flera för ämnesområdet relevanta fakta och synpunkter. Uppgiftens material har utnyttjats till vissa delar och svaret visar tecken på tillämpning och utveckling av kunskap. Det finns en strävan efter en följdriktig struktur och motiveringar, men svaret kan ställvis vara ostrukturerat och katalogartat. Motiveringarna kan vara rätt ytliga.	Flera för uppgiften relevanta fakta och synpunkter har kopplats ihop till en följdriktig helhet. Svaret motsvarar uppgiften och är vårdat till sitt språk. De framlagda motiveringarna är tydliga och mångsidiga. Kunskapen tillämpas och utvecklas på ett trovärdigt sätt.	De olika materialen för uppgiften har utnyttjats på ett insiktsfullt sätt och har ställts i relation till varandra. Motiveringarna är övertygande och väl argumenterade. Svaret kan innehålla sinnrika synpunkter och öppningar till alternativa angreppsvinklar.

Del I: 20-poängsuppgifter

1. Påståenden om religioner (20 p.)

Understödet för olika religioner

1.1. Islam är till anhängarantalet världens näst största religion. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.2. Sikhismen är till anhängarantalet en större religion än judendomen. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.3. Största delen av buddhisterna bor på Indiska halvön. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.4. Hinduismen är till anhängarantalet världens snabbast växande religion. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.5. Största delen av världens kristna bor i Europa. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Religionsforskning

1.6. Judendomen, kristendomen och islam kallas på basis av sitt uppkomstområde Mellanösterns religioner. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.7. Shintoismen och buddhismen är etniska religioner. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.8. Gemensamt för hinduismen och islam är en cyklisk tidsuppfattning. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.9. Bröllop är en övergångsrit. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.10. Enligt agnosticismen kan man inte få någon säker kunskap om det övernaturliga och livet efter detta.
(1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Kyrkokunskap

1.11. I Finlands evangelisk-lutherska kyrkas församlingsval får alla medlemmar i kyrkan som fyllt 16 år rösta.
(1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.12. I Finlands evangelisk-lutherska kyrka kan man ordna en bönestund för ett gift par av samma kön. (1 p.)
(flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.13. Finlands evangelisk-lutherska kyrka har två sakrament. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)

- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.14. I Finland finns inga kyrkobyggnader som är tillägnade helgon. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.15. Fisken är en av de nyaste kristna symbolerna. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Kristendomen globalt

1.16. I den karismatiska kristendomen betonas nådegåvorna. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.17. Den romersk-katolska kyrkan deltar inte i den ekumeniska rörelsens verksamhet. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.18. Feministisk teologi är ett exempel på kontextuell teologi. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.19. Kristendomen spreds till Afrika redan under de första århundradena. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (1 p.)
- Fel (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.20. Till den ortodoxa kyrkans lära hör inte uppfattningen om en treenig Gud. (1 p.) (flervalssvar)

- Rätt (-1 p.)
- Fel (1 p.)

- Jag svarar inte (0 p.)

2. Middagsförberedelser (20 p.)

I svaret bedöms hur exakt examinanden redogör för reglerna gällande måltider i hinduism, judendom och islam samt hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden tillämpar sin kunskap vid planeringen av en gemensam middag.

I ett gott svar (10 p.) redogör examinanden för minst tre lösningar i anslutning till middagsförberedelserna. Examinanden motiverar sitt svar genom att utnyttja sin kunskap om alla tre religioner.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinanden mångsidigt för olika lösningar kring middagsarrangemangen. Examinanden motiverar följdriktigt sina lösningar och beskriver för alla tre religioner exakt vilka religiösa regler som inverkar på den gemensamma middagen. Det är förtjänstfullt att lyfta fram den interna mångfalden inom religionerna. Övriga kreativa synvinklar är förtjänstfulla så länge svaret är trovärdigt.

Svaret kan innehålla till exempel följande synvinklar:

- I alla de tre religioner som nämns i uppgiften finns många regler som gäller måltider och ätande och som religionsutövarna i praktiken följer i varierande grad.
- Många hinduer föredrar en vegetarisk diet. Traditionellt har avhållsamhet från att äta kött varit en plikt uttryckligen för brahminerna. Kött, blod och alkohol anses vara orena. I hinduismen är det i synnerhet förbjudet att äta nötkött, eftersom kon betraktas som ett heligt djur. Livsmedlen indelas i "varma" och "kalla" och en obalans i livsmedlen kan leda till att man blir sjuk (ayurveda).
- I islam är livsmedlen indelade i förbjudna (haram) och tillåtna (halal). Helt förbjudna är till exempel gris, blod och alkohol. Djuren bör slaktas enligt islamiska föreskrifter.
- Till judendomen hör kosher-dieten, som baserar sig på matföreskrifterna i den Hebreiska Bibeln. Förbjudna är bland annat griskött, blod och skaldjur. Mjöl- och köttprodukter äts inte under samma måltid och för tillredningen av dem används inte samma kärl. Föreskrifterna om mat inverkar också på hur djuren slaktas.
- I de religioner som nämns i uppgiften finns särskilda matföreskrifter som gäller vid vissa tidpunkter: Muslimerna fastar under månaden Ramadan och då äter de inte mellan solens uppgång och nedgång. Fastan är en viktig religiös plikt, eftersom den är en av islams fem grundpelare. Hinduerna

fastar under vissa dagar i månaden. Judarna har sju fastedagar under året, men särskilt viktigt är det att fasta under jom kippur (den stora försoningsdagen).

- Inom religionerna finns varierande praxis också när det gäller vilka man intar sin måltid med. Till det hinduiska kastsystemet har traditionellt hört begränsningar i fråga om vem som får tillreda mat åt vem och med vem det är passande att inta sin måltid. En del av de judar som strikt följer kosher-reglerna äter inte gärna vid samma bord som personer som inte följer kosher-reglerna. I vissa kulturer äter kvinnorna och männen åtskilda, det här gäller till exempel en del av muslimerna.
- Sekulariseringen och olika tolkningar av religionerna: en del av dem som hör till religionerna följer inte reglerna som gäller kosten.
- Fördomar och stereotyper: diskussion om hur långtgående antaganden man utifrån religionstillhörigheten kan göra om en persons matvanor.
- Andra saker i anknytning till middagen: t.ex. hälsande, klädsel och arrangemang kring eventuellt bönerum.

3. Religiösa teman i popmusiken (20 p.)

I svaret bedöms hur insiktsfullt och mångsidigt examinandens analyserar religiösa teman i musikvideon.

I ett gott svar (10 p.) redogör examinandens för minst tre religiösa teman som förekommer i musikvideon och ger någon tolkning av sångens budskap. Svaret kan koncentrera sig på en specifik religion, såsom kristendomen, eller närma sig frågan utifrån allmänt religiösa teman.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinandens mångsidigt för religiösa teman i musikvideon och analyserar dem insiktsfullt och ingående. Examinanden presenterar en övertygande tolkning av sångens budskap. För att svaret ska vara berömligt förutsätts att det fäster uppmärksamhet vid både sångtexten och berättelsen i musikvideon.

Exempel på religiösa teman kan bland annat vara följande:

- att möta Gud i sin nästa (i musikvideon ser människorna olika ut och är i olika åldrar), den kristna människoupfattningen enligt vilken människan är Guds avbild
- människors likvärdighet
- kärleken till nästan
- kristendomens uppfattning om Jesus som Gud född till människa (inkarnation) och tvånatursläran (dyofysitismen) i kristendomen, enligt vilken Jesus är både Gud och människa

- diskussion om relationen mellan att se och att tro: vill människan se Gud, om det skulle innebära att också tro på allt annat som kristendomen lär?
- diskussion om huruvida människan enligt kristendomens uppfattning kan se Guds ansikte och vad som följer av det (jfr t.ex. Moses och den brinnande busken)
- Jesus, profeterna, helgonen, änglarna, påven, himlen
- tolkning av de religiösa symbolerna i videon, till exempel korset, Davids stjärna
- diskussion om huruvida Gud har ett namn och vad det är eller vilka de är
- att högakta och möta Gud
- tolkning av människans önskan att få svar på de yttersta frågorna
- tolkning av sången som en lovsång till Gud: Gud är stor och god
- tolkning av sången som en hädelse: Gud är kanske bara en människa som försöker klara vardagen och som ingen tar kontakt med – utom påven.

4. Föremål förknippade med religion (20 p.)

Uppgiften består av fyra delar som bedöms separat.

I svaret bedöms hur väl examinandena känner igen religiösa föremål. Dessutom bedöms hur klart och sakkunnigt examinandena analyserar vad föremålet används till.

Igenkännande av föremålet och nämnande av religionen ger vardera en poäng. Redogörelsen för vad föremålet används till kan ge högst tre poäng (1 p. / relevant uppgift). Om den föreskrivna längden överskrids med mer än 100 tecken minskar det poängantalet med två poäng.

4.1. (5 p.)

Bilden visar en trumma. Trumman på bilden är kopplad till den samiska trosföreställningstraditionen. Det godkänns också om trumman i vidare bemärkelse kopplas till naturreligioner, schamanism och nyhedniska religioner. Beträffande hur trumman används kan man nämna till exempel följande: Trumman används ofta av en schaman för att hen ska få kontakt med det utomvärldsliga. Schamanen kan sjunka i trans genom att trumma. Med hjälp av trumman kan man också be om andarnas åsikter. Det gör man till exempel genom att på trumman lägga en visare som rör sig över de figurer som är ritade på trumskinnet. På vissa av de trummor som används av schamaner avbildas en världsbild i tre skikt.

4.2. (5 p.)

Bilden visar en torarulle. Den är ett viktigt föremål inom judendomen. Beträffande hur torarullen används kan man nämna till exempel följande: Ur torarullen läser man i synagogan exempelvis under gudstjänsterna och vid festerna bar mitzva och bat mitzva. Man förhåller sig högaktningsfullt till torarullarna. Det syns i att församlingen reser sig när rullen tas fram ur sitt skåp och läggs tillbaka i skåpet. Man bör tyst lyssna då Toran läses. Inom den ortodoxa och den konservativa judendomen är det endast männen som läser Toran offentligt. Vid den glädjefest som celebrerar att Toran lästs igenom dansar och sjunger församlingsmedlemmarna medan de bär torarullarna.

För att examinanden ska få fulla poäng bör hen i sitt svar koncentrera sig på torarullarna och inte till exempel på Toran, Tanak eller mer allmänt på de heliga texterna.

4.3. (5 p.)

Bilden visar ett radband, också kallad rosenkrans. Radbandet på bilden hör till kristendomen / katolska kyrkan. Beträffande hur radbandet används kan man nämna till exempel följande: Radbandet är ett hjälpmedel för bön. I den katolska traditionen rör den bedjande med fingrarna vid krucifixet, korset eller pärlorna och ber samtidigt den bön som hör till dem. De böner som bes är till exempel Fader Vår och Ave Maria. Avsikten med rosenkransbönen är att meditera över mysterier med Jesu liv.

4.4. (5 p.)

Bilden visar böneflaggor. De hör till buddhismen / den tibetanska buddhismen / lamaismen / kulturen i Himalaya-regionen. Beträffande hur böneflaggorna används kan man nämna till exempel följande: Böneflaggornas böner sprids med vinden. Meningen med böneflaggor är att sprida medkänsla, god karma och lycka åt alla. Flaggorna fästs ofta i närheten av buddhisternas heliga platser, t.ex. stuporna, berg och floder. På flaggorna finns tryckta heliga bilder och mantran. Flaggorna är traditionellt i fem färger som symboliserar de olika elementen. Nya böneflaggor fästs hela tiden vid sidan av de gamla. I folktron i Himalaya-regionen har flaggorna också förknippats med att driva bort onda andar.

5. Livet efter döden (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och strukturerat examinanden jämför uppfattningar om livet efter döden i olika religioner och livsåskådningar.

I ett gott svar (10 p.) jämför examinanden uppfattningen om livet efter döden i tre religioner eller livsåskådningar ur minst två synvinklar.

I ett berömligt svar (16 p.) jämför examinanden ingående uppfattningen om livet efter döden i tre religioner eller livsåskådningar. Svaret har en jämförande struktur. Examinanden visar att hen känner till den interna mångfalden inom olika religioner och livsåskådningar. Svaret kan också ges berömliga poäng om det jämför olika uppfattningar som förekommer inom en och samma religion, förutsatt att granskningen är exakt och ingående.

Examinanden kan behandla till exempel följande synpunkter:

- människans gestalt efter döden (t.ex. kroppens uppståndelse, förfädernas andar)
- människans temporära eller slutliga mål efter döden (t.ex. mellantillstånd, skärseld, moksha, paradiset, förtappelse)
- tidsuppfattningen (lineär, cyklisk)
- övernaturliga varelsers inverkan på livet efter döden (t.ex. predestination, nåd)
- människans handlingars inverkan på livet efter döden (t.ex. handlingens väg, den åttafaldiga vägen, att underordna sig Guds vilja)
- synkretistiska uppfattningar
- ritualer och seder som syftar på livet efter detta (t.ex. att rita ett kors på kistan, att ta med sig mat och dryck till graven, att placera bruksföremål i graven).

6. Kyrkoasyl (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och ingående examinanden analyserar kyrkoasyl ur den kristna etikens synvinkel och diskuterar dess betydelse idag.

I ett gott svar (10 p.) analyserar examinanden kyrkoasyl ur minst en synvinkel som anknyter till den kristna etiken och diskuterar kyrkoasylens betydelse idag genom att föra fram minst ett konkret exempel.

I ett berömligt svar (16 p.) analyserar examinanden kyrkoasyl ur flera synvinklar som anknyter till den kristna etiken och diskuterar kyrkoasylens betydelse idag genom att föra fram flera konkreta exempel eller synpunkter.

I svaret kan ingå till exempel följande synpunkter:

- kyrkoasylens långa rötter som når till kyrkans historia
- den kristna kärleken till nästan (den gyllene regeln och det dubbla kärleksbudet) som grund för kyrkoasyl
- landsflykt i Bibeln och i kyrkans historia
- kyrkoasyl som en yttersta utväg vid livsfara
- kyrkoasyl i relation till lagstiftningen och den allmänna rättsuppfattningen
- kyrkoasylens koppling till kyrkornas diakoniarbete
- människorättsperspektiv
- kyrkoasylens koppling till asylsökande flyktingar och i synnerhet till att deras antal ökade stort i Finland år 2015.

Examinanden kan också påpeka att texten i materialet är ett utdrag ur en handling som är resultatet av arbete inom Ekumeniska rådet i Finland och som ger gemensamma riktlinjer för de kristna kyrkorna. Till frågan om kyrkoasyl hör också diskussionen om äktheten i de asylsökandes kristna övertygelse och dess betydelse vid behandlingen av asylansökningarna.

Del II: 30-poängsuppgifter

7. Änglatro (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

7.1. (10 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat och mångsidigt examinandens redogör för änglarnas ställning och betydelse i kristendomen.

I ett gott svar (5 p.) visar examinandens att hen vet att änglarna hör till kristendomen och att Bibeln berättar om dem. Dessutom redogör examinandens för minst två väsentliga synpunkter angående änglarnas ställning och/eller betydelse i kristendomen.

I ett berömligt svar (8 p.) redogör examinandens mångsidigt och strukturerat för änglarnas ställning och betydelse i kristendomen. I svaret ingår några exakta uppgifter om vad Bibeln berättar om änglarna.

Dessutom har kristendomens interna mångfald beträffande änglarnas ställning och betydelse beaktats i svaret.

I svaret kan ingå till exempel följande synpunkter:

- Änglarna hör till den kristna traditionen och Bibeln berättar om dem på flera ställen i både Gamla och Nya testamentet. Änglar som nämns vid namn är till exempel ärkeänglarna Mikael och Gabriel.
- I Nya testamentet verkar änglarna exempelvis som Guds budbärare (t.ex. Matt. 1:20; 28:5) eller som Jesu tjänare och sällskap (t.ex. Matt. 4:11; 16:27). Änglarna hör till kristendomens centrala berättelser: en ängel berättar för Maria att hon är havande, på julnatten berättar änglarna att Frälsaren är född och på påsken berättar ängeln vid Jesu grav om uppståndelsen.
- Exempel från Gamla testamentet är Jesaja uppenbarelse, Abrahams gäster osv.
- I den kristna traditionen betraktas änglar som övernaturliga varelser och Guds budbärare, som kan verka också i den härvarande världen.
- Inom kristendomen känner man till uppfattningar om änglarna som skapade, personliga och odödliga varelser samt lär om änglarnas hierarki.
- Till kristendomen hör också tanken om skyddsänglar. En av dem som tidigast framförde tanken var kyrkofadern Origenes på 200-talet.
- Inom religionen känner man till uppfattningen om Satan som en fallen ängel.
- Änglarnas ställning och betydelse varierar både mellan olika kyrkosamfund och inom dem.
- Även om änglarna hör till den kristna traditionen har exempelvis den lutherska kyrkan förhållit sig försiktigt och till och med avvisande till människors erfarenheter av änglar.
- I den lutherska och mer allmänt den protestantiska kristenheten har man betonat människans direkta relation till Gud, då har änglarna inte behövts som budbärare.
- Änglarna är förknippade med kyrkoårets helgdagar, till exempel mickelsmässan.
- Änglar i kyrkokonsten och populärkulturen (t.ex. tavlor om skyddsänglar).
- Till uppfattningarna om änglar hör många kulturella skikt, element av folktro och personliga upplevelser (levd religion vs kyrkans lära).

7.2. (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinandens utvärderar påståendet enligt vilket änglaandlighet är modern folktro.

I ett gott svar (10 p.) visar examinanden att hen rätt förstår vad som menas med änglaandlighet och modern folktro. Dessutom utvärderar examinanden påståendet ur någon meningsfull synvinkel.

I ett berömligt svar (16 p.) definierar examinanden vad som menas med änglaandlighet och modern folktro, samt utvärderar påståendet ur minst två synvinklar. Det är förtjänstfullt att diskutera och problematisera begreppen änglaandlighet och modern folktro.

Begreppen i uppgiften kan man öppna upp till exempel på följande sätt:

- Med änglaandlighet syftas i textutdraget i synnerhet på änglauppfattningar som förekommer inom nyandligheten.
- Med modern folktro syftas i textutdraget i synnerhet på sådan religiositet som inte representerar den officiella läran för någon världsreligion eller religiös institution och som till formen är relativt ny.

Änglaandlighet kan betraktas som modern folktro till exempel på följande grunder:

- För modern folktro är det typiskt att slå ihop inslag från olika religiösa och kulturella traditioner, och det här kommer tydligt fram också i änglaandligheten.
- Till änglaandligheten hör många särdrag som inte hör till kyrkornas officiella läror, och i den meningen kan den sägas representera folktro.

Man kan förhålla sig kritiskt till att betrakta änglaandlighet som modern folktro av till exempel följande skäl:

- Änglaandligheten öser kraftigt ur den judisk-kristna traditionen, som baserar sig på Bibeln.
- Änglaandligheten har under olika tider tagit olika former, änglaupplevelserna är inte endast ett modernt fenomen.
- Till änglaandligheten hör kommersiella drag (t.ex. avgiftsbelagda kurser och terapiformer), som inte nödvändigtvis passar ihop med den traditionella uppfattningen om vad folktro är (jämför emellertid med t.ex. de gåvor som förr gavs till utövare av folkmedicin och schamaner eller spåmän).

8. Islam och klädseln (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

8.1. (10 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat, exakt och mångsidigt examinandens redogör för föreskrifter om klädseln som ges i islam.

I ett gott svar (5 p.) redogör examinandens för minst två föreskrifter om klädseln.

I ett berömligt svar (8 p.) visar examinandens att hen känner till att kravet på anständig klädsel gäller både män och kvinnor. Dessutom beskrivs i svaret noggrant minst två föreskrifter som gäller klädseln och beaktas att föreskrifterna om klädseln tolkas på olika sätt inom islam. Det är förtjänstfullt om examinandens visar att hen känner till vad föreskrifterna om klädseln baserar sig på och hur de motiveras.

I svaret kan ingå exempelvis följande synpunkter:

- Kravet på anständig klädsel gäller både män och kvinnor.
- Föreskrifterna om klädseln förklaras med Koranen och sunna, men det finns olika uppfattningar om tolkningen av dem. Också variationer i de kulturella och klimatologiska förhållandena inverkar på hur muslimer klär sig.
- Som anständig mansklädsel betraktas inte t.ex. korta shorts och ärmlösa tröjor på offentliga platser; en del av de muslimska männen använder också en huvudbonad som en del av den anständiga klädseln.
- Med termen hijab syftar man allmänt på kvinnornas täckande klädsel (den syftar på det arabiska ordet som betyder täcka och skydda), men också för själva huvudduken används termen hijab. Andra täckande former av klädesplagg är t.ex. burka, niqab och chador. Kvinnornas täckande klädsel har ofta kopplats till förhindrande av sexuellt utnyttjande.
- De föreskrifter om klädseln som berör kvinnor gäller i allmänhet då man rör sig på offentliga platser och vistas i rum där andra män än de som hör till den närmaste släkten är närvarande. Flickorna börjar i allmänhet använda huvudduk i skolåldern.
- Klädseln på pilgrimsvandringar är förknippad med olika seder (t.ex. vit pilgrimsdräkt för män).

8.2. (20 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat och mångsidigt examinandens analyserar vilka synvinklar som i den europeiska samhällsdebatten under de senaste åren har kopplats till islamisk religiös klädsel.

I ett gott svar (10 p.) visar examinanden att hen förstår vad som menas med den europeiska samhällsdebatten. I svaret redogörs strukturerat för minst tre synvinklar på islamisk religiös klädsel som anknyter till den här debatten. Endast ett omnämnande av enskilda synpunkter och exempel räcker inte.

I ett berömligt svar (16 p.) analyserar examinanden strukturerat och mångsidigt synvinklar som kopplats till islamisk religiös klädsel och ger flera konkreta exempel på dem. Textutdragen utnyttjas i svaret och granskas insiktsfullt och kritiskt.

I svaret kan ingå exempelvis följande synpunkter:

- olika former av islamisk klädsel: samhällsdebatt har väckts av i synnerhet slöjor som helt eller delvis täcker ansiktet och vilkas bruk i många länder har begränsats i lag
- slöjan som en politiserad, till islams extremrörelser knuten symbol, som hotar den västerländska kulturen och det västerländska levnadssättet (kvinnor som bär slöja ses som ett hot)
- slöjan tolkad som förtryck av kvinnor och flickor (kvinnor som bär slöja ses som offer för religionens interna maktbruk och i behov av räddning)
- slöjan tolkad ur en synvinkel som betonar kvinnornas fria val, agerande och aktivitet (slöjan ses som ett uttryck för kvinnans rätt att besluta om sin egen kropp och klädsel)
- slöjan tolkad ur religionsfrihetens synvinkel som ett tecken på religiös övertygelse
- tolkningar enligt vilka kraven på att begränsa bruket av ansiktsslöja är hatprat och diskrimination riktat mot den muslimska befolkningen (kvinnor som använder slöja ses som offer för islamofobiska trakasserier och våld)
- anspråkslös och anständig klädsel (*modest fashion*) som fenomen i den kommersiella modevärlden.

9. Finländarnas uppfattningar om helighet (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

9.1. (10 p.)

I svaret bedöms hur insiktsfullt och ingående examinanden, utgående från materialet och vad hen vet sedan tidigare, diskuterar vilken bild av helighet undersökningen ger.

I ett gott svar (5 p.) tolkar examinanden statistiken korrekt och redogör för minst en synpunkt på vilken bild av helighet man får på basis av enkäten.

I ett berömligt svar (8 p.) tolkar examinanden statistiken exakt och diskuterar den bild av helighet som fås av enkäten i förhållande till begreppet helighet och/eller begreppen helighet i olika religioner.

I svaret kan ingå exempelvis följande synpunkter:

- Enligt enkäten har finländarna ingenting enskilt som nästan alla svarande skulle hålla för heligt. Det största understödet (över 50 %) får kärlek, närstående människor, fred, hem, vila, säkerhet och människovärde.
- Mycket av det som traditionellt hör till kristendomen/religionen hålls för heligt av endast 15–16 % av de svarande. Det kan handla om traditioner, seder och ritualer, andlighet och religiositet som en personlig erfarenhet samt kyrkan, religionen och det religiösa samfundet. Sådant som anknyter till döden håller 22 % av de svarande för heligt. Naturen hålls för helig av 44 %.
- Begreppet helighet har traditionellt förknippats med religionerna. Det heliga kan definieras till exempel som en motsats till det profana och det vardagliga. Enligt undersökningen håller finländarna mycket sådant för heligt som vanligen uppfattas som vardagligt.
- I religionerna förknippas helighet ofta med ting och varelser i livet efter detta. Av undersökningen kan man dra slutsatsen att finländarna håller mycket sådant för heligt som inom religionerna traditionellt inte har betraktats som heligt.
- I svaret kan man diskutera om de som besvarat enkäten över huvud taget förknippar begreppet helighet med religion i ett sekulariserat samhälle.
- I svaret kan man granska materialet kritiskt, till exempel genom att fästa uppmärksamhet vid följande: det framgår inte av materialet hur många människor som har deltagit i enkäten, begreppet helighet har operationaliserats, validiteten hos en strukturerad enkät kan ifrågasättas.

9.2. (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och strukturerat examinandens analyserar hur finländarnas värderingar och religiösa attityder inverkar på vad de håller för heligt. Dessutom bedöms i svaret hur träffande examinandens tolkar statistiken.

I ett gott svar (10 p.) analyserar examinandens statistiken rätt och beskriver med hjälp av den de mest betydelsefulla skillnaderna mellan svarande som är religiösa och icke-religiösa samt värdeliberala och värdekonservativa. Examinanden har förstått begreppen värdeliberal och värdekonservativ rätt.

I ett berömligt svar (16 p.) analyserar examinanden mångsidigt och strukturerat hur finländarnas värderingar och religiösa attityder inverkar på vad de håller för heligt. Examinanden får fram information också genom att jämföra materialen med varandra. Det är förtjänstfullt om examinanden ställer informationen i statistiken i relation till vad hen vet om samhället och religiositeten i Finland. Dessutom är det förtjänstfullt om examinanden för fram att skillnader i värderingar och religiositet inte inverkar på i vilken grad exempelvis hem och familj betraktas som heliga.

I svaret kan ingå exempelvis följande:

- Den mest betydande skillnaden i hur religiösa och inte alls religiösa personer upplever helighet har att göra med kyrka och religion samt religiositet som en personlig erfarenhet: av religiösa personer håller omkring två tredjedelar det här för heligt. Av personer som inte alls är religiösa tänker endast 1–2 % så här. En liknande skillnad i betoningen kan ses också i de svarandes tankar om döden och sådant som anknyter till den.
- Religiösa personer håller oftare än icke-religiösa följande för heligt: hemlandet, nytt liv och barn samt hjälpande och sammanhållning.
- Icke-religiösa personer håller oftare än religiösa följande för heligt: vetenskap och nytt vetande samt individens frihet.
- Dimensionen värdeliberalt–värdekonserverativ delar de svarande på ett annat sätt än religiositeten.
- Mest skiljer sig de värdeliberala och de värdekonserverativa inställning till hemlandets helighet. Av de mycket värdeliberala håller endast 20 % hemlandet för heligt, av de mycket värdekonserverativa 70 %. De värdekonserverativa betonar mer än de värdeliberala också traditioner och ritualer, kyrkan samt andlighet och religiositet.
- Majoriteten av de värdeliberala enas i att betona människovärdets helighet. En tredjedel av de mycket värdeliberala håller också individens frihet för helig. Människovärdet och individens frihet är heliga också för många värdekonserverativa, men ändå mer sällan än de är i medeltal. De värdeliberala håller dessutom vetenskap och konst för heliga oftare än man gör i medeltal, även om majoriteten inte håller vetenskap för helig. De mycket värdeliberala skiljer sig från andra medborgare i att de mer sällan än i medeltal håller säkerhet eller nytt liv och barn för heliga.
- Då man jämför svaren från värdeliberala och värdekonserverativa kan man också se skillnader som gäller heligheten hos människovärde, konst och säkerhet.
- Till alla delar ger värderingar och religiösa attityder inte förklaringen till vad människor håller för heligt. I den statistik som presenterats i materialet har man utelämnat vissa kategorier, eftersom de inte visar skillnader mellan de svarande. I statistiken i material 9.B saknas kategorierna fred, hem

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

och vila; säkerhet; människovärde; naturen; konst, musik och kultur samt jag och min åsikt. I statistiken i material 9. C saknas kategorierna kärlek och närstående människor; hjälpande; naturen samt jag och min åsikt.